

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ
ความเข้าใจโดยการใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1

**A comparison of English reading Comprehension Achievement and
Satisfaction of Matthayom 1 Students Taught by using Mind-Mapping
Method and Traditional Method**

นางสาวนิตยา สิริจันดา
สาขาวิชา การสอนภาษาอังกฤษ

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อ (1) เปรียบเทียบการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบ ปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 (2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบการใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา จำนวน 2 ห้องเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโครงสร้างเรื่องเล่า มีผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโครงสร้างเล่า มีความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) compare English reading comprehension learning by using mind mapping method with using

traditional method (2) compare satisfaction levels of students instructed in activities of English reading comprehension taught by using mind mapping method with by using traditional method. The sample population consisted of 2 classrooms Matthayom 1 students enrolled in the first semester of the academic year 2016 at Namklangwittaya School.

Findings are as follows:

(1) The students taught by using mind mapping method exhibited achievement in English reading comprehension at a higher level than the students taught by using traditional method at the satisfaction with significant level .05

(2) The students taught by using mind mapping method exhibited a higher level of satisfaction with English reading comprehension activities than the students taught by using traditional method at the statistically significant level .05

คำสำคัญ

(1) การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ (2) ความพึงพอใจ (3) วิธี ใช้โครงสร้างเรื่องเล่า (Mind-Mapping) (4) การสอนแบบปกติ

ความนำ

ในยุคปัจจุบันที่มนุษย์มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารผ่าน โลกออนไลน์ ภาษาและเทคโนโลยีมีการพัฒนาตลอดเวลา ทำให้การแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีความฉับไวและทันต่อสถานการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนและการประกอบอาชีพที่ต้องทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปยิ่งในปัจจุบันโลกไร้พรมแดนทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้และศึกษาข้อมูลการเรียนภาษาและวัฒนธรรมของชาวต่างชาติด้วยตนเองและในระบบโรงเรียน ซึ่งการที่มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศนั้นย่อมได้เปรียบทั้งในด้านการสื่อสารกับคนทั่วไป การประกอบอาชีพ การเรียนและสามารถนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพนำความรู้ที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา “6R12C3E” เพื่อการบริหาร

จัดการสู่การเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0 การอ่าน (Relation Reading) เป็นการอ่านแล้วเข้าใจ สรุปความ ได้รู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์ วิจัยและออกความเห็นอย่างมีเหตุผล และนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงสร้างสรรค์การเขียน (Relation Writing) เป็นความชัดเจนของการเขียนที่เลือกใช้ความมีความหมายเด่นชัด อ่านเข้าใจ ไม่คลุมเครือ ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ กะทัดรัด เร้าความสนใจ สร้างความประทับใจ (บทความวิชาการ ไทยแลนด์ 4.0, 2559, หน้า 13)

หนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ข้อ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้การใช้โครงสร้างเรื่องเล่า (mind mapping) เป็นวิธีการสอนที่ช่วยบันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพความคิดที่หลากหลาย มีมุมมองที่กว้างและชัดเจน กว่าบันทึกที่คุ้นเคยโดยยังไม่จัดระบบระเบียบความคิดใดๆ ทั้งสิ้น เป็นวิธีที่สอดคล้องกับ โครงสร้างความคิดของมนุษย์ที่บางช่วงสมองคิดออกนอกทางขณะที่กำลังคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การทำให้สมองได้คิด ได้ทำงานตามธรรมชาติ นั้น มีลักษณะเหมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านออกไปเรื่อยๆ และสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมในชีวิตส่วนตัว และในการปฏิบัติงานได้ทุกแขนงวิชาและอาชีพ แผนผังทางปัญญาช่วยให้เกิดความคิดได้กว้างขวางหลากหลายช่วยให้เกิดความจำช่วยให้งานต่างๆ มีความสมบูรณ์ ความคิดต่างๆ ไม่ขาดหายไป (เอกชัย เกรียง โภท, 2553, หน้า 15)

จากประมวลเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ โครงสร้างเรื่องเล่า (mind mapping) กับการสอนแบบปกติ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผลและสามารถนำมาใช้ในรายวิชาอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบการใช้
โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระหว่างนักเรียน
ที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่าสูงกว่า นักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบ
ปกติ (2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงสร้างเรื่องเล่าสูง
กว่า นักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา อำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ห้อง 1/1, 1/2 และ 1/3 รวมนักเรียน 61 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา จำนวน 2 ห้องเรียน โดยวิธี นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 20 คน สอน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผลการเรียนภาค
เรียนก่อนหน้า ปรากฏว่ามีผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน
ใกล้เคียงกัน จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยการ
จับฉลากเพื่อหากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่าห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองสอน
ด้วยวิธี โครงสร้างเรื่องเล่า (mind-mapping) คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 20 คน และ
ห้องเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีแบบปกติ คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 20 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอนโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่า กับวิธีการสอนแบบปกติ
2. ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และ
ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การสอนแบบโครงสร้างเรื่องเล่า แผนการจัดการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการใช้การสอนแบบปกติ
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำแบบกลางที่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม
4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำแบบกลางที่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเรียน โดยใช้การสอนแบบโครงสร้างเรื่องเล่า กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบปกติ โดยใช้เวลาเรียน 16 ชั่วโมง รวมเวลาในการทดสอบด้วย ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบนั้นมาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาตรวจให้คะแนนเพื่อรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโครงสร้างเรื่องเล่า มีผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโครงสร้างเรื่องเล่า มีความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ากับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.15 และคะแนนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.10 ซึ่งนักเรียนที่เรียนโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจมีสาเหตุดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่า ช่วยทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพรวมของเนื้อเรื่องที่อ่านอย่างชัดเจน เพราะการเขียนโครงสร้างเรื่องเล่าช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นรูปแบบเป็นการเรียนรู้แบบมีทิศทางที่ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองจากเนื้อเรื่องที่อ่าน ทำให้สามารถเห็นการเชื่อมโยงของเนื้อเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ รายละเอียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง รวมถึงได้ทำแบบฝึกเรื่องที่อ่าน เป็นการทบทวนเนื้อเรื่อง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ในกระบวนการคิด ทักษะเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นกคณ ปุชูประเสริฐ (2534) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการอภิปรายและทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการอภิปราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่า ผู้เรียนต้องใช้ความตั้งใจฝึกการคิดวิเคราะห์และอนุมานจากเนื้อเรื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด เมื่อผู้เรียนทำงานมีความชำนาญจะทำให้สามารถอ่านหนังสือหรือเนื้อเรื่องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเข้าใจและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542, น. 4) ที่สรุปความหมายของ “การอ่าน” ว่า การอ่านมิใช่แต่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็น

กระบวนการ ถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้รู้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนำแนวความคิด ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโครงสร้างเล่า มีความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างเรื่องเล่ามีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุดในการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นได้หลากหลาย ไม่จำกัดว่าถูกหรือผิด ให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่เกร็งและกังวลกับการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้ควบคุมการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพรรณ กิตา (2543) ศึกษาเรื่อง ผลการใช้เทคนิคการสอนโดยการสร้างผัง โยงความสัมพันธ์ความหมายรูปแบบแมงมุมคู่กับการเสริมแรงทางบวกที่มีผลต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการสอนโดยการสร้างผัง โยงความสัมพันธ์ความหมายรูปแบบแมงมุมคู่กับการเสริมแรงทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.(2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรแก้ว แก้วคงเมือง. (2544). ผลของการฝึกสร้างแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความเข้าใจและความคงทนของความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (จิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์.

กาญจนา มงคลสิงห์ (2548). การใช้แผนที่ความคิดเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้

ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชัยวัฒน์ ดุจศรีแก้ว. (2543) ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี.
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ณัฐชยา เอี่ยมอ่อน. (2544). ความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดประชาชนของนักศึกษา
นอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
พิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ.การศึกษามหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิพวัลย์ มาแสง. (2532). การสอนภาษาอังกฤษสำหรับคนไทย. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.
นภค ปู่ชูประเสริฐ. (2534) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการอภิปรายและทำ
แผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรี
นครวิโรฒ.
- มณิรัตน์ สุกโชติรัตน์. (2548). การอ่านเพื่อชีวิต. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
รพีพรรณ กิตา. (2543). ผลการใช้เทคนิคการสอนโดยการสร้างผังโยงความสัมพันธ์
ความหมายรูปแมงมุมคู่กับการเสริมแรงทางบวกที่มีผลต่อทักษะการอ่าน
ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แวมณีนี นิลเชษฐ. (2549).การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย
ใช้แผนผังความคิด (mind mapping). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. (2542). การอ่านและการสร้างนิสัยการอ่าน. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิชย์.